

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر الصلوات

فروع دین علویان ترکیه

مرتضی عباسی

www.ketab.ir

سرشناسه	عباسی، فرنضی، ۱۳۵۶ اردیبهشت
عنوان و نام پدیدآور	فروع دین علویان ترکیه / مولف فرنضی عباسی.
مشخصات نشر	قم : مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۴۱۲ ص.
شابک	978-622-315-071-5
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص ۲۰۷ - ۴۱۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	علویان -- ترکیه -- عقاید Aldis -- Turkey -- Doctrines فروع دین Islamic law -- Practical aspects
شناسه افزوده	جامعة المصطفی (ص) العالمية، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)
شناسه افزوده	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره	DR۲۲۸/۳
رده بندی دیویی	۹۵۶/۱
شماره کتابشناسی ملی	۸۷۸۱۳۱۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

مرجع تولید: مجتمع آموزش عالی امام خمینی (ره)

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

این کتاب با دستور ریاست محترم المصطفی (ص) و مدیر انتشارات در اسفند ماه ۱۴۰۰ به چاپ رسید (فرآیند ...)

BP1213.j2

فروع دین علویان ترکیه

مؤلف: مرتضی عباسی

چاپ اول: ۱۴۰۰ ش / ۹۴۴ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفی (ص) ● قیمت: ۸۷۰,۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

● ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸
تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ / ۲۵ ۹۸+
تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ / ۲۵ ۹۸+
● ایران، قم، بلوار محمد امین، سه راه سالاریه

✉ pub_almustafa 🌐 pub-almustafa.ir ✉ miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت ● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
● ناظر فنی: سید محمد رضا جعفری ● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی ● ناظر چاپ: ایوب جمالی

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

با توجه به هزینه‌ها و مشکلات عدیده، هر شخص حقیقی یا حقوقی که اقدام به چاپ، بازنویسی، کپی، تکثیر و یا هر گونه برداشت جهت تهیه کتاب و تبدیل آن به جزوه، CD، فایل PDF، اسکن، عکسبرداری و یا انتشار در فضای مجازی نماید، شرعاً مجاز نمی‌باشد و پیگیرد قانونی خواهد داشت.

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۴	علویان ترکیه
۱۹	فصل اول: موضع کلی علویان ترکیه نسبت به باب شریعت و فروع دین
۲۰	موضع علویان ترکیه نسبت به اباحه گری
۲۶	تقوا و جهاد اکبر از دیدگاه علویان
۳۰	گناه از دیدگاه علویان
۳۳	عوامل بخشش گناهان
۳۳	توبه
۳۶	توسل و شفاعت
۳۸	اعمال صالح
۴۲	اعتراف به گناه نزد پیر
۴۵	گناهان نابخشودنی
۴۷	شروط عامه تکلیف شرعی نزد علویان
۴۸	جایگاه منابع استنباط شریعت (قرآن و حدیث) نزد علویان ترکیه
۵۰	جایگاه قرآن نزد علویان ترکیه
۵۰	قرآن کتاب آسمانی علویان ترکیه
۵۵	قرآن خوانی علویان در مناسبت های مختلف
۵۷	استناد علویان به آیات قرآن موضوعات گوناگون
۶۰	مفسر دانستن اهل بیت برای قرآن

۶۲	حادث یا قدیم بودن قرآن
۶۴	جایگاه احادیث و روایات نزد علویان ترکیه
۶۴	اهمیت حدیث نزد علویان
۶۶	شرایط قبول حدیث نزد علویان
۶۹	قاعده ارجاع احادیث به قرآن
۷۰	عدم قبول عدالت صحابه توسط علویان
۷۹	احادیث موجود در کتب علویان
۸۳	جایگاه شریعت و فقه در کتب علویان
۸۵	شریعت
۹۰	ارکان
۹۳	فرض ها و سنت ها
۹۷	فقه
۱۰۱	فصل دوم: عوامل کلی کوچک شدن باب شریعت علویان ترکیه
۱۰۲	۱. حساسیت به نمادهای شریعت تکفیریان
۱۰۴	۲. ناتوانی از استنباط شریعت اهل بیت
۱۰۴	أ) دور افتادن علویان از منابع شریعت
۱۱۰	ب) ضعف علمی در اثر فقدان نظام اجتهاد در تصوف
۱۱۳	۳. تفاسیر صوفیانه
۱۱۷	بقاء علویان ترکیه بر تصوف و برخی نتایج آن
۱۲۲	شبهه تحریف قرآن
۱۲۶	پیشینه تاریخی انتشار شبهه تحریف قرآن بین علویان
۱۲۹	عوامل زمینه ساز برای شبهه تحریف قرآن
۱۲۹	۱. واکنش علویان ترکیه به عملکرد اهل سنت
۱۲۹	قتل عام علویان به استناد آیات قرآن
۱۳۰	اثبات فضایل برای صحابه و انکار فضایل اهل بیت به استناد قرآن
۱۳۲	۲. ضعف علمی علویان ترکیه بعد از فاجعه تغییر خط
۱۳۴	نمونه هایی از سختی های مراجعه به متون عربی آوانگاری شده بعد از تغییر خط

۱۳۸	ترجمه های غلط
۱۴۲	اشتباهات در نقل آیات در نسخه های خطی
۱۴۳	۱. خلط آیات و روایات و متون عربی
۱۴۵	۲. ترکیب شدن آیات با هم
۱۴۷	۳. کم و زیاد شدن کلمات یا حروف در آیات
۱۴۹	۴. آدرس دهی غلط آیات
۱۵۱	وضعیت امروزی شبهه تحریف در جامعه علوی
۱۵۱	استناد به بعضی روایات اهل سنت و شیعیان در مورد تحریف قرآن
۱۵۸	سوء استفاده از جوّ حاصل از شبهه تحریف قرآن
۱۵۸	ادعای وجود قرآنی غیر از قرآن رایج
۱۵۹	تلاش برای وارد کردن علویان در جبهه ضد اسلام
۱۶۰	یکی نشان دادن عقیده علویان ترکیب با اهل اهل علمان رشدی
۱۶۱	حمله به آیات مربوط به زنان و قصاص و قطع دست و پا
۱۶۴	ارجاع دادن علویان به تورات و انجیل
۱۶۷	نقش ماسون ها در انتشار شبهه تحریف قرآن
۱۶۹	فصل سوم: بررسی موضع علویان ترکیه نسبت به برخی مصادیق فروع دین و شریعت
۱۶۹	جایگاه مسجد نزد علویان ترکیه
۱۷۰	شکل گیری ذهنیت منفی نسبت به مسجد
۱۷۶	تبدیل مسجد به نماد دشمنان مذهب اهل بیت
۱۸۱	بهتر دانستن جمع خانه از مسجد
۱۸۴	نگرش علویان ترکیه نسبت به نماز
۱۸۴	نماز و مقدمات آن
۱۸۴	اذان و اقامه
۱۸۶	مکان نماز و سجده و لباس نمازگزار
۱۸۷	وضو و غسل
۱۸۷	حدث اصغر و اکبر
۱۸۸	مانعیت حدث اکبر برای نماز

۱۸۹	مطهرات
۱۹۰	آب دست و شرایط آب
۱۹۱	شیوه وضو
۱۹۲	آب دست طریقت
۱۹۵	انکار وضو و غسل
۱۹۸	واجبات نماز
۲۰۲	نماز پنج وقت
۲۰۶	نمازهای دیگر
۲۰۷	نماز عید قربان و عید فطر
۲۱۰	نماز میت
۲۱۲	نماز جمعه
۲۱۳	کیفیت نماز حاجت
۲۱۶	نماز تهجد
۲۱۷	نماز اوراد
۲۱۸	تحلیلی درباره مراحل عبور از صلات به نیاز
۲۱۸	مرحله اول: نماز به جای صلات و در کنار نیاز
۲۲۶	مرحله دوم: تفسیر نیاز به عنوان جایگزین نماز
۲۳۰	مرحله سوم: انکار نماز و روش های آن
۲۳۰	۱. انکار نماز با معرفی آن به عنوان نماد اهل سنت
۲۳۳	۲. انکار نماز با استفاده از سانسور و تحریف در ترجمه
۲۳۶	۳. انکار نماز با تأکید بر ملی گرایی و زبان ترکی
۲۳۹	روزه
۲۴۶	حج
۲۵۸	خمس و زکات
۲۶۱	امر به معروف و نهی از منکر
۲۶۴	جهاد
۲۷۶	تولی و تبری
۲۹۳	شرب خمر

۳۱۹	موسیقی
۳۲۲	مسائل مربوط به امور جنسی
۳۲۴	نهی از شهوت حرام
۳۳۰	نکاح
۳۳۶	تعدد زوجات و طلاق
۳۴۲	متعہ
۳۴۵	ازدواج با اهل سنت
۳۴۹	تساوی زن و مرد و حقوق زنان
۳۶۲	حجاب و نگاه به نامحرم
۳۶۸	دست بوسی و تنبک
۳۷۱	ولادت و نام‌گذاری و ختنه
۳۷۳	مرگ و کفن و دفن و نماز میت
۳۸۶	معاملات و کسب روزی
۳۹۱	تراشیدن ریش
۳۹۳	گوشت حلال و آیین قربانی
۳۹۹	نتیجه
۴۰۳	منابع

مقدمه

در طول مدتی که مشغول به تحقیق بودم دوستانی که از موضوع مورد تحقیق (یعنی علویان ترکیه) با خبر می شدند معمولاً اول از عقاید آن‌ها در مورد اصول دین و از شیعه بودن یا نبودن علویان ترکیه و سپس در مورد احکام عملی و فروع دین علویان ترکیه سؤال می پرسیدند و کنجکاو بودند که بدانند علویان ترکیه با سایر شیعیان در فروع دین چه تفاوت‌هایی دارند؟ چرا که این تفاوت‌ها اصلی‌ترین تفاوت علویان ترکیه با سایر شیعیان است. در کتاب «اصول دین و اصول مذهب علویان ترکیه» در حد توان موضع علویان ترکیه را نسبت به امور عقیدتی بیان کردیم. اما در این کتاب قصد داریم موضع علویان را نسبت احکام عملی و فروع دین یا به اصطلاح شریعت مورد بررسی قرار دهیم چرا که به لحاظ رتبه بعد از بررسی اصول عقیدتی نوبت به بررسی احکام عملی و فروع دین می‌رسد.

ضرورت این بحث وقتی بیشتر معلوم می‌شود که بدانیم در ترکیه از زمان امپراطوری عثمانی تا امروزه طوفان‌هایی از تبلیغات و توطئه‌ها و تهمت‌ها و شبهات و... از طرف برخی از اهل سنت و جریان‌های فراماسونری و سرویس‌های جاسوسی و... بر سر جامعه بی‌دفاع علویان ترکیه در حال وزیدن بوده است که متأسفانه گاهی در اثر تبلیغات انجام شده برخی از اتهامات بی‌اساس در مورد فروع دین به علویان مشهور شده است و در برخی موارد نیز انحرافات مربوط به فروع دین بین علویان امروزی ترکیه رایج شده است که در تفکر اصیل علوی جایی ندارد و با مستندات موجود از کتب قدیمی سازگاری ندارد و درک صحیح از تهمت بودن یا واقعی بودن تبلیغات و علل ایجاد انحرافات واقعی و موجود برای هر کسی قصد تبلیغ یا حداقل قصد شناختن علویان ترکیه را دارد لازم به نظر می‌رسد چرا که باید در مورد جمعیت هدف اطلاعات کافی داشته باشیم تا هم انگیزه لازم برای

تلاش در ما به وجود بیاید و هم تا حدی عوام علوی را در این سیر نزولی معذور بدانیم و هم بتوانیم با عملکرد صحیح در تبلیغ خود موفق باشیم و نتیجه مطلوبی بگیریم و به خاطر نشناختن مخاطبین خود اثر منفی روی آن‌ها بر جای نگذاریم یا حداقل وقتی درمورد فروع دین علویان ترکیه از ما سؤال می‌شود قضاوت صحیحی در مورد شان داشته باشیم.

پس از آن‌که به توفیق الهی بعد از حدود ۴ سال تحقیق در مورد اصول دین و اصول مذهب و فروع دین و تطورات سیاسی - مذهبی علویان ترکیه به پایان رسید، با توجه به حساس بودن موضوع علویان ترکیه و با عنایت به ذکاوت و تدبیر و زمان‌شناسی که از جناب مستطاب شیخ صلاح الدین ازگوندوز سراغ داشتیم و با توجه به تیزبینی ایشان در مورد مسائل مذهبی و سیاسی مربوط به جامعه شیعیان و علویان ترکیه، لازم دانستیم قبل از انتشار این تحقیق به صورت سه کتاب مستقل، آن را به صورت یک کتاب ۳ جلدی تحت عنوان «علویان ترکیه» به خدمت ایشان عرضه بداریم تا آن را بررسی نمایند و راهنمایی‌ها و انتقادات و پیشنهادهایی را که مصلحت می‌دانند بیان فرمایند تا با اصلاح آن معایب بتوانیم اثر بهتری را به محافل علمی عرضه کنیم. جناب شیخ صلاح الدین نیز با کمال تواضع و فروتنی و به خاطر دلسوزی و مسئولیتی که در خود نسبت به جامعه علویان ترکیه احساس می‌کنند، وقت گران بهای خود را صرف مطالعه این کتاب‌ها نمودند و نظر شریف خودشان را در مورد این سه کتاب این چنین مرقوم فرموده‌اند:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين

برادرم عزيزم جناب آقای مرتضی عباسی!

کتاب «علویان ترکیه» که در ۳ جلد و حدوداً ۱۰۰۰ صفحه تألیف نموده‌اید، محصول تلاش دقیق و تحقیقات پربارتان می‌باشد. از آنجایی که برای این کتاب قیمتی شما ارزش قائل هستم من هم با همان دقت شما آن را بررسی کردم و پس از آن‌که آن را تا آخر خواندم به این نتیجه رسیدم که اگر خودم در این موضوع کتابی می‌نوشتم درست به اندازه کتاب حاضر برایم گوارا و دلچسب بود. تا به حال کتابی که علویان ترکیه را از این بهتر معرفی کرده باشد نخوانده بودم.

خداوند أجرتان را کامل کند!

ادامه موفقیت های شما را آرزو مندم!

با سلام، احترام و محبت ۲۱/۰۵/۲۰۱۸

صلاح الدین آزگوندوز

تصویر دست خط جناب مستطاب شیخ صلاح الدین آزگوندوز به زبان ترکی استانبولی:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد وآله الطاهرين

Sevgili Kardeşime Mürteza ABBASI!

3 ciltte yaklaşık 1000 sayfalık diktatörlük bir çalışma ürünü olan aynı zamanda tıbbi araştırmayla hazırladığınız «Türkiye alevîler» adlı bu kıymetli kitabınızı ben de bu esere verdiğim değere binaen aynı titizlikle inceledim. Sonuna kadar okuduktan sonra şu kanaate vardım ki eğer bu kadar

Kendim bir kitap yazsam da ancak bu kadar içime sinerdi. Türkiye alevîsini bundan daha iyi tanıtan başka bir kitap okumadım.

Allah ecrinizi kamil etsin

Başarılarınızın devamını diliyorum.

Selamın saygı ve sevgileriyle 21/05/2018

Seluhattin ÖZGÜNDÜZ

Özgündüz

علویان ترکیه:

اگر چه در کتاب «اصول دین و اصول مذهب علویان ترکیه» به صورت مفصل به نام و تعاریف مختلف از علویان ترکیه و... پرداختیم ولی از آنجایی که شاید خوانندگانی هم باشند که بدون مطالعه کتاب مذکور اقدام به مطالعه کتاب حاضر کرده باشند و نسبت به علویان ترکیه خالی الذهن باشند لازم می‌دانیم تذکر بدهیم که مطالعه کتاب قبلی مثل مقدمه‌ای برای کتاب حاضر است ولی برای رعایت حال کسانی که فرصت مطالعه آن کتاب را ندارند مناسب است که در این کتاب نیز تعریف خود از علویان ترکیه را تکرار کنیم.

به نظر می‌رسد بهتر است علویان ترکیه (بکتاشی و غیر بکتاشی) این‌گونه تعریف شوند: «علویان ترکیه مسلمانان و شیعیانی اثنی عشری ولی صوفی مسلک هستند که از لحاظ تاریخ تاسیس طریقت و موسس طریقت و عقاید با سایر صوفیان مثل نصیری و اهل حق و... که امروزه علوی نامیده می‌شوند متفاوت هستند».

در توضیح تعریف فوق می‌گویم که علویان ترکیه از نظر اصول دین و مذهب مسلمان و شیعه هستند چرا که علویان ترکیه از لحاظ اعتقاد به سه اصل توحید، نبوت و معاد مسلمان هستند و از لحاظ اعتقاد به اصل امامت و عدل شیعه هستند و در این پنج اصل تطابق تقریباً کاملی با شیعه امامیه اثنی عشریه دارند ولی از نظر فروع دین صوفی هستند یعنی به اقتضای تصوف در فرض عدم دسترسی به امام معصوم، طریق رسیدن مکلفین به احکام شریعت را تبعیت از مرشد و انسانی کامل و اصل مثل حاجی بکتاش ولی و همفکران او می‌دانند نه تقلید از مجتهد جامع الشرایط. همین تفاوت در کانال دریافت احکام شریعت تفاوت‌هایی در زیادی را بین عملکرد آن‌ها در جزئیات احکام شرعی به وجود آورده است و آن‌ها را با شیعیان قائل به نظام اجتهاد و تقلید متفاوت کرده است.

۱. البته ما نمی‌خواهیم منکر شویم که برخی شباهت‌ها و اشتراکات نیز بین این طریقت‌ها وجود دارد که می‌تواند در اثر تبادل فرهنگی به مرور زمان اتفاق افتاده باشد ولی به هیچ وجه به معنی انشعاب یکی از دیگری نیست پس هر یک طریقت مستقلی محسوب می‌شوند.

بعد از فراغ از تعریف، برای آشنایی بیشتر خوانندگان محترم با علویان ترکیه می‌توانیم بگوییم برخی از شخصیت‌های مورد تمجید علویان ترکیه عبارتند از: حاجی بکتاش ولی، یونس امره، مولوی، و هفت شاعر بزرگ مثل: پیر سلطان ابدال، شاه اسماعیل هاتایی (خطایی)، سید نسیمی، قل‌همت، یمینی، ویرانی، فضولی.^۱

اگر چه علویان ترکیه دارای اجاق‌های^۲ متعددی هستند ولی شخصیت حاجی بکتاش ولی نزد همه آن‌ها محترم است. پیروان حاجی بکتاش ولی را علوی بکتاشی می‌گویند. سلسله مراتب بکتاشیان و جانشیان حاجی بکتاش ولی به اعتبار درجه از بالا به پایین عبارتند از خلیفه، بابا، درویش و محب. بکتاشیان به دو شاخه چلبی‌ها و باباگان تقسیم می‌شوند که هر یک مدعی جانشینی حاجی بکتاش ولی هستند.^۳ باباگان قائلند که حاجی بکتاش اصلاً ازدواج نکرده است و اولاد نسبی ندارد ولی اولاد طریقتی دارد ولی چلبیان که از نسل تیمور بالی هستند قائلند که آن‌ها اولاد حاجی بکتاشی هستند چون «کادند جیک آنا» همسر معنوی حاجی بکتاش است که از طریق خوردن دماغ یا آب وضوی حاجی بکتاش باردار شده است و تیمور بالی از او متولد شده است.^۴ طبق نقل حجة الاسلام نوری دونمز آخرین پست نشین چلبی‌ها ولی الدین چلبی (الوسوی) است و آخرین پست نشین باباگان بدرالدین نویان است.^۵

علویان غیر بکتاشی که در ترکیه فقط با نام علوی و بدون پسوند شناخته می‌شوند نیز دارای

۱. نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۳۵ تا ۴۷.

برای توضیحات بیشتر در مورد این شخصیت‌ها را به کتاب فوق مراجعه فرمایید.

۲. اجاق‌ها خاندان‌هایی هستند که معمولاً به نام یکی از اجداد مشهور خود خوانده می‌شوند.

نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۵۶.

۳. نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۴۹ و ۵۰.

۴. کجداغ، ابوالفضل، امامت در اندیشه علویان ترکیه (با تأکید بر دیوان هفت شاعر بزرگ علوی)، رساله دکتری،

جامعة المصطفی العالمیه، مجتمع آموزش عالی امام خمینی (ره)، پاییز ۱۳۹۶، صفحه ۲۹، به نقل از:

Orhan Türkdoğan, Alevi Bektaşî Kimliği, Timaş Yayınları, İstanbul 1995, s 239

۵. نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۵۲ تا ۵۵.

اجاق‌های متعددی هستند که رهبران مشهورترین آن‌ها عبارتند از: عزّ الدین دوغان، محترم ناجی اورهان و محمت (محمّد) یامان.^۱ رهبران مذهبی غیر بکتاشی‌ها داده یا پیر نامیده می‌شوند که شرط واجب برای داده شدنشان سید بودن است البته شروط دیگری مثل علم و اخلاق و... نیز برای آن‌ها وجود دارد.^۲

مهم‌ترین نمادها و آیین‌های علویان ترکیه مراسم جمع و مراسم سوگ عاشورا است. واژه «جمع» توسط علویان به صورت «جَم» تلفظ می‌شود و به محل برگزاری این آیین «جَم اوی» می‌گویند که معادل فارسی آن «جمع‌خانه» است و که در آن مراسم مختلفی برگزار می‌شود. در اثر سالیان درازی که علویان با تقیه و ترس و مخفیانه و در مناطق مختلف و پراکنده‌ای زندگی می‌کردند و در جلسات کوچکی دور هم جمع می‌شدند تا مراسم مذهبی خود را به دور از چشم جاسوسان عثمانی انجام دهند، آیین جمع در هر منطقه رنگ بوی مخصوص به خودش را دارد و بسیار متنوع است. چگونگی و جزئیات مراسم توسط داده‌ها معین و اجرا می‌شود. مراسم‌های جمعی که برگزار می‌شود با هم اشتراکات و افتراقاتی دارد که صحبت کردن دوباره آن بدون یک تحقیق میدانی و استقراء کامل ممکن نیست. اگر چه جناب حجة الاسلام نوری در کتاب خود ۳ صفحه درباره مناصب موجود در این آیین توضیحات خوبی داده‌اند^۳ ولی به نظر می‌رسد با توجه به این که این مراسم مهم‌ترین آیین علویان ترکیه است، تحقیق میدانی در مورد جزئیات آیین جمع در مناطق مختلف ترکیه می‌تواند موضوع خوبی برای محققین یا طلاب محترم اهل ترکیه باشد.

همانطور که گذشت سوگ عاشوار نیز که یکی از مهم‌تری آیین‌های علویان ترکیه می‌باشد که در آن یک روز قبل از محترم همه اعضای خانواده غسل می‌کنند و از اول ماه محترم به مدت ۱۲ روز روزه می‌گیرند و در طول این ۱۲ روز استحمام نمی‌کنند و لباس نمی‌شویند و سرو صورت خودشان را

۱. نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۵۶ تا ۶۱

۲. نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۶۲ تا ۶۴

۳. Cem

۴. نوری دونمز، علویان ترکیه، صفحه ۸۱

اصلاح نمی‌کنند و خود را در حسرت آب نگه می‌دارند و از لباسی‌های سفید و غذاهای لذیذ اجتناب می‌کنند و شب‌ها در جمع خانه گردهم می‌آیند و بخش‌هایی از کتاب قمری و گلزار حسنین و حدیق و مرثیه‌ها و زیارت نامه طوسی که همان زیارت عاشورا است را می‌خوانند و اشک می‌ریزند و بر دشمنان اهل بیت لعنت می‌کنند.^۱

ما در این تحقیق قصد داریم درباره عموم علویان که امروزه در ترکیه زندگی می‌کنند و نوعاً به زبان ترکی صحبت می‌کنند و به نام علوی یا علوی بکتاشی معروف شده‌اند بحث کنیم لذا سخن از علویان نصیری و اهل حق و... خارج از موضوع تحقیق حاضر می‌باشد. اگر چه تمرکز جمعیتی علویان بکتاشی و غیر بکتاشی در خود ترکیه می‌باشد^۲ ولی به دلیل تبعیدها و مهاجرت‌هایی که به کشورهای دیگری مثل کشورهای اروپایی و مصر و... داشته‌اند مکان زندگی آن‌ها منحصر به ترکیه نیست.^۳

نکته پایانی این است که همانطور که گذشت علویان بکتاشی و غیر بکتاشی مقیم ترکیه با هم تفاوت‌ها و شباهت‌هایی دارند که در نتیجه نه کاملاً می‌توان آن‌ها را یکی دانست و نه کاملاً می‌توان آن‌ها را جدا از هم دانست. طبق نقل حجة الاسلام دکتر کجداغ در مورد یکی بودن یا جدا بودن علویان بکتاشی ترکیه و علویان غیر بکتاشی ترکیه نظرات مختلفی وجود دارد و علویان قزلباش خودشان را نماینده واقعی علوی‌گری می‌دانند و خودشان را بکتاشی نمی‌دانند و حتی انتساب بکتاشیان به علویان را به شدت انکار می‌کنند. علویان غیر بکتاشی بیشتر ساکن روستاها هستند و تحصیلات کمتری دارند ولی بکتاشی‌ها بیشتر شهرنشین هستند و تحصیلات بالاتری دارند لذا خود را در انظار عمومی بیشتر مطرح می‌کنند و خود را نماینده علوی‌گری معرفی می‌کنند. شیوع

۱. نوری دومنز، علویان ترکیه، صفحه ۸۴ و ۸۵.

۲. حدود ۲۳ میلیون نفر هستند.

نوری دومنز، علویان ترکیه، صفحه ۳۲.

۳. در کتاب علویان ترکیه، نوشته جناب نوری دومنز، از صفحه ۱۷ تا ۲۳، توضیحات بسیار خوب و مستندی در مورد گذشته علویان آمده است.

شهر نشینی و جهانی شدن در ظاهر باعث کمتر به چشم آمدن تفاوت بکتاشیان و غیر بکتاشیان و در هم تنیده شدن این دو گروه شده است ولی تفکیک همچنان باقی است.^۱

اگر چه وجود این تفاوت‌ها قابل انکار نیست ولی به نظر می‌رسد دغدغه محققانی که بر روی جدا بودن این دو گروه علوی از یکدیگر تأکید می‌کنند این است که انحرافات فکری که در برخی بکتاشیان به وجود آمده است به سایر علویان و در نهایت به شیعیان منسوب نشود؛ درحالی که به نظر حقیر صرف نظر از اتهامات بی‌اساس که باید رفع تهمت شود، انحرافات یا شبهاتی که واقعاً در جامعه علویان ترکیه به وجود آمده است مختص به بکتاشیان نیست و راه حل مشکل، شکستن تمام کاسه و کوزه‌ها (مثل عقیده به تناسخ و تحریف قرآن) بر سر بکتاشیان نیست بلکه باید با مراجعه به منابع قدیمی و اصیل علویان بکتاشی و غیر بکتاشی عقاید صحیح علویان ترکیه را استخراج کرد و بین آن‌ها و بین تفکرات وارداتی و غیر اصیل و یا شبهات افراد بی‌خبر و غرب زده‌ها و ماسون‌ها و... تفکیک قائل شد و نباید بی‌طین تفرقه بین علویان ترکیه کوید.

۱. کجداغ، ابوالفضل، امامت در اندیشه علویان ترکیه (با تأکید بر دیوان هفت شاعر بزرگ علوی)، رساله دکتری، جامعه المصطفی العالمیه، مجتمع آموزش عالی امام خمینی (ره)، پاییز ۱۳۹۶، صفحه ۲۸ و ۳۰ و ۳۲.